

De koninginnenteeltdag

J.E.A Hertsig

In zijn openingswoord herdacht voorzitter Jan Dommerholt het overlijden van M. Beynen. Hij sprak zijn waardering uit voor hetgeen Michel gedaan heeft voor de koninginnenteelt in Nederland.

Daarna schetste de voorzitter kort de ontwikkelingen vanaf 1947 en vervolgens ontvouwde hij het plan voor het instellen van een werkgroep die in Nederland een overlarfproject gestalte moet gaan geven. Een project dat door de eerste spreker de heer J. Charpentier nader werd toegelicht.

Het overlarfproject

Koninginnenteelt moet in de toekomst een essentieel onderdeel worden van de bedrijfsmethode van alle imkers. Stelselmatig moet er naar gestreefd worden de bijenpopulatie in stand te houden en te verbeteren. Dat kan door een methode van koninginnentelen die voor elke imker, ook de beginner, uitvoerbaar is. Het project moet gezien worden als een vervanging of verbetering van de alom bekende Aalstermethode. Het overlarfproject gaat uit van de teelt van kwaliteitskoninginnen in moergoede productievolkten. Hiervoor wordt uitgegaan van larfjes uit volken die geselecteerd zijn op zachtaardigheid en geringe zwerm drift.

Lastige stappen overlaten aan de vakman

In het overlarfproject worden de lastige stappen van selectie en teelt aan de vakman overgelaten. Het project kan alleen maar slagen als er van de standbevruchte moeren niet wordt nageteeld. De heer Charpentier liet aan de hand van een schema zien hoe een seizoen er voor de deelnemende imker uitziet (zie schema opgenomen in Bijen (6/4 pag. 99-101 1997) Voorjaar: de imker geeft aan de koninginnenteler door hoeveel moeren hij/zij nodig heeft. (zie hieronder). Om de methode breder toepasbaar te maken beveelt

de spreker een vereenvoudigd schema aan:

dag activiteit

- 2 imker maakt goed gevulde vegers.
- 11 de imker voert jonge moeren in de stamvolken in en dus niet in drie-raamskastjes

De inleider kreeg tijdens de discussie veel positieve opmerkingen. Zijn aanbevelingen het overlarfproject te laten begeleiden door deskundige telers en de bijenteeltleraren in deze richting bij te scholen werden instemmend ontvangen.

Hoe te starten en met welke bij?

Dit was de vraag die door de tweede spreker, de heer J. Dommerholt, werd toegelicht.

Om het project te doen slagen moet goed studiemateriaal in omloop worden gebracht. Het overlarfproject zou centraal moet staan op de beginnerscursussen. Hiervoor zijn wel goed geïnstrueerde leraren nodig. Verder moeten we zorgen voor kwaliteitsbijen als uitgangsmateriaal.

In Nederland is op dit moment een weinig zuivere populatie bijen aanwezig, die op dit moment niet voldoet aan de wens van een zachtaardige bij die weinig zwermt. De spreker wil in het overlarfproject bij voorkeur met de carnica bij starten omdat deze voldoet aan bovengenoemde wensen. De carnica heeft in onze buurlanden een breed verspreidingsgebied. Het is een oorspronkelijke ras uit Duitsland, Oostenrijk en Slovenië. De morfologische kenmerken zijn duidelijk omschreven.

De slogan die voor dit project zou moeten gelden is: 'Hoe komen we van die stekeligheid af, bij de bijen en bij de imkers?'

In de discussie die na deze woorden volgde kwamen vrij veel positieve reacties naar voren. Aarzeling werd uitgesproken over de eenzijdige keuze van de carnica als uitgangsmateriaal. De groep aanwezige Buckfast-

dag activiteit imker

- 6 pleegvolk klaarmaken: legruimte voor koningin
- 1 pleegvolk controleren op zwermcellen; twee ramen open broed boven rooster en ruimte voor teeltraam
- 0 teeltraam met aangenomen moercellen wordt opgehaald en in lege ruimte in het pleegvolk gehangen.
- 2 teeltraam controleren op aantal aangenomen doppen - kernvolkjes klaar zetten: drie à vier ramen jonge bijen, één raam open, één raam gesloten broed, een raam met voer. Kastjes drie dagen in arrest zetten.
- 5 verzegelde moerdoppen in kluisjes. De kernvolkjes worden verspreid opgesteld en gecontroleerd op moerloosheid. Er moet wel redcellen opgetrokken zijn!
- 11 de moeren komen uit en de kluisjes worden voorzien van een honingprop, in de kernvolkjes gehangen.
- 21 Jonge moer in de kernvolkjes aan de leg.

telers stelden zich ten aanzien van het project positief op. Zeker toen de inleider stelde, dat de rassenkeuze volledig vrij hoorde te zijn.

De 'Schierbijen'

De derde spreker was mevrouw M.J. Duchateau. In een korte inleiding schetste ze de geschiedenis van het bevruchtingsstation op Schiermonnikoog. Op het eiland is de lamsoor een belangrijke dracht die in 1997 400 kg opbracht. Daarna ging zij in op de werkwijze: de moeren worden geteeld door middel van overlarven waarna de aangenomen doppen in moergoede pleegvolken worden gehangen. De moeren laat men uitlopen in een broedstoof. Er worden Kirchhainers gevuld en deze worden voorzien van een jonge moer. De bevruchte moeren worden vervolgens per trein naar de imkers vervoerd. In 1997 waren dat er 240.

116

De Schiercarnica en inteelt

De Schiercarnica is op het eiland gedurende lange tijd geselecteerd en verzorgd door de heer Geskes en zijn opvolgers, hierdoor is ze anders dan de Duitse carnica. De spreekster gaf een duidelijke uiteenzetting over de genetische achtergronden van inteelt. Hierop zal in een van de volgende Bijen nader op in worden gegaan.

Vervolgens ging zij in op de mogelijkheid van inteelt in de volken die op Schiermonnikoog staan. Door de geïsoleerde ligging en de lange tijd van doortelen met hetzelfde materiaal zijn de volken interessante onderzoeksobjecten geworden.

De Schierpopulatie bestond uit 32 volken, maar vijf volken hadden geen moer en drie moeren kwamen niet aan de leg, zodat het onderzoek naar inteelt beperkt tot 24 volken moest worden. Voor het onderzoek heeft mevrouw Duchateau de koningin op een arrestraam gezet en na anderhalve dag het aantal gelegde eitjes geteld. Vier dagen later heeft zij het aantal larfjes op de arrestramen geteld. Na een statistische verwerking kwam zij tot de conclusie dat er in de 'Schiervolken' gemiddeld 25% van de larfjes verdwijnt. Aangenomen wordt dat de verdwenen larfjes diploid zijn en dat er dus enige mate van inteelt is. Om de mate van inteelt te verminderen beveelt mevrouw Duchateau aan om op zoek te gaan naar een geschikte carnicalijn voor nieuw (zachtaardig)bloed op Schiermonnikoog.

De volken op Schiermonnikoog waren groot en sterk, ook na de moerteelt. Er is met dertig volken voldoende materiaal voor een goede bevruchting aanwezig.

Waarom paren koninginnen met zoveel darren?

Dit was de titel van de voordracht door de heer H.H.W. Velthuis. Door het paren met een groot aantal darren ontstaan er in het volk subfamilies met alle dezelfde moeder maar met een andere vader. Omdat de aanleg voor niet zo frequent voorkomende taken vaak afkomstig is van de vader, is elke subfamilie specifiek voor de uitvoering van een zeldzame taak, bijvoorbeeld het verwijderen van dode bijen. Zo wordt er gedacht dat het hygiënisch gedrag ook via de vaderlijn wordt doorgegeven. Met andere woorden de paring met meerdere vaders resulteert in meerdere subfamilies waardoor het volk beter functioneert. Verder ging de spreker in op de paringsystemen bij de vliedvleugeligen en de doelmatigheid hiervan. Ook dit thema zal in een van de volgende nummers van Bijen aan de orde komen.

Koninginnenteelt en Amerikaans vuilbroed

Dit thema werd door de heren van Schuppen en Mevius behandeld. De heer van Schuppen gaf een overzicht van de in EU verband opgestelde richtlijnen. Vooral richtlijnen van de handel in en het vervoer van bijen zijn belangrijk.

De Nederlandse imkerij richt zich steeds meer op uit het buitenland afkomstige bijen: bijvoorbeeld carnica en Buckfast. Het is vrijwel zeker dat het importeren van moeren en bijen de besmetting met AVB in ons land heeft gebracht.

De richtlijnen met betrekking tot invoer en aanmelding van verdachte volken moeten strikt worden nageleefd. Het Nederlandse beleid blijft gericht op uitroeiing van de besmetting omdat:

- dit beleid de voorkeur geniet van alle deskundigen,
- dit het advies is van de O.I.C.,
- bij een lage uitbraakfrequentie volledige vernietiging de grootste zekerheid biedt.

Als we overgaan tot medicatie dan moeten we ons zeer wel realiseren dat:

- we gaan imkeren met AVB,
- dat de besmetting aanwezig blijft,
- de verspreiding steeds verder doorgaat.

Resistentie

We moeten het risico op het ontstaan van resistentie tegen medicamenten en het ontstaan van residuen niet onderschatten. De methoden die in Duitsland worden toegepast zijn in Nederland verboden. *Koninginnenteelt is een specialisme. Import gaat samen met risico's. Veel besmettinghaarden met AVB vinden hierin hun oorsprong!*

De koninginnentelers moeten een zeer nauwkeurige registratie voeren en de controle op de registratie moet via de Bedrijfsraad lopen. Hierbij is periodieke controle (minstens 1x per jaar) noodzakelijk. Verder zou er een register bijgehouden moeten worden en moet men een strenge hygiënische gedragscode in acht nemen.

Onderzoek op ID-DLO

De heer Mevius, werkzaam op het Instituut voor Dierhouderij en Diergezondheid (ID-DLO) in Lelystad, vertelde hoe verdachte monsters onderzocht worden. In het juli/augustus nummer van Bijen zal een uitvoerig artikel over het sporenonderzoek geplaatst worden. De spreker waarschuwde de aanwezigen dat indien men monsters honing in Celle laat onderzoeken men bij de interpretatie van de resultaten er vanuit moet gaan dat er in Duitsland een zekere mate van besmetting wordt gedoogd. In Duitsland gaat men uit van beheersing van de kwaal en niet van bestrijding. De werkgroep Amerikaans vuilbroed heeft een rapport samengesteld over de bestrijding van AVB in Nederland (zie het maartnummer van Bijen).

Discussie

Naar aanleiding van de inbreng van de heren van Schuppen en Mevius ontstond er een levendige discussie. Algemeen werd de wens geuit om via een uitgebreid sporenonderzoek een overzicht van de Nederlandse situatie te krijgen. Zijn er latent overal sporen aanwezig, of is dit onjuist? Als het Ministerie zich uit het onderzoek terugtrekt dan zullen in de toekomst alle kosten voor beheersing van de ziekten door het bedrijfsleven (lees: de imkers) gedragen moeten worden. De bal ligt nu bij de imkerij: met de resultaten van een dergelijke inventarisatie zou het Ministerie benaderd kunnen worden met de vraag om het bestaande beleid eventueel te wijzigen. De prijs van het monsteronderzoek door ID-DLO bedraagt f15 per monster.

Omstreeks 4 uur kon de voorzitter de zeer geanimeerde bijeenkomst afsluiten. Hij sprak de hoop uit dat het overlarfproject in de loop van dit jaar gestalte gaat krijgen.

Als in de onderstaande lijst wel een telefoonnummer, maar geen adres vermeld wordt, is dat om te voorkomen dat u onaangekondigd larven komt afhalen. Veelal zal men een kleine vergoeding voor de larven vragen.

Overlarfdagen Carnica

Van de Carnicavereniging Oost-Nederland

Meppen

Zaterdag 6 juni 1998 14.00 uur. Beschikbare lijnen: Celle en twee verschillende 07 lijnen.

Punt van samenkomst in overleg met de contactpersoon Albert Koops, De Wulp 75 Vriezenveen, tel. 0546-562523.

Oldenzaal

Van half mei t/m eind juni kunt u op het Carnica-proefstation 'Het Hulsbeek' te Oldenzaal elke zondag terecht voor larven, aangebroede doppen van de Carnicalijnen: Celle, 03, Pechets (Menge) en 1075. Graag een afspraak maken met Stef Leushuis in Deurningen, tel.074-2772489 of met Johan Olde Dubbelink in Oldenzaal, tel. 0541-515228.

Deurningen

G. Lutke Velthuis, tel. 074-2772514. Gedurende het gehele seizoen kunt u hier, na afspraak, larven halen van de Carnicalijnen Celle, 07 en 03.

Glanerbrug

Roelof Waaijer, tel. 053-4612416. Op dit adres zijn, na telefonische afspraak, larven beschikbaar van begin mei tot half juli van de carnicalijnen Celle, 03, 1075 en Hoffmann. Brengen van bevruchtungskastjes van Twente naar Lemmer Vanuit Enschedé, Pathmossingel 150 en Vriezenveen, Verzetstraat 54, verzorgt Roelof Werkman, tel. 053-4315349, de transporten van en naar het landbevruchtungsstation Lemmer. De transporten vinden plaats op de volgende data: 23 juni brengen, 7 juli halen en brengen en 21 juli halen. Aanleveren van de kastjes in overleg met Roelof Werkman. Dit jaar mogen ook weer 3-raams kastjes worden ingestuurd. Uiteraard voorzien van darrenroostertje.

Overige overlarfmogelijkheden Carnica

Op de volgende adressen kunt u, voor zover men thuis is, het hele seizoen terecht (na telefonische afspraak).

J. Kruit, Ter Apel (Gr.), tel 0599-581471, Carnicalijn 07.

E.R. Pieterse, Maarn (Utr.), tel. 0343-441651, verschillende

Carnicalijnen. R. Kakes, Lemmer (Fr.), tel.05146-2066,

Carnicalijn 03

Overlarfdagen licentienemers

Buckfast Belangen Verenigd

Imkerij Immenhof.

M & G Hallmans, Rijksweg 224, 6582 AB Heumen.

Tel. 024-3584543.

Overlarven zaterdag 16 mei, 23 mei en 30 mei.

Overgelarfd wordt van GMH95-78: GR92-391 x UG92-

402.:92-TR13 x TR72.:90-B342XB0288:enz.

En van GMH95-59: GMH252 X UG92-402.:91-B314 X